

De kerstening van Nederland

Albert van der Kaap

Bonifatius 1

‘Op deze dag (7 november) in 739’, zegt de historicus Boudewijn Steur op X, ‘overleed Willibrord, aartsbisschop van de Friezen en (niet onbelangrijk!) patroonheilige van Nederland. Hij speelde een grote rol bij de kerstening van de Nederlanden. Ieder jaar vindt ter ere van hem de processie van Echternach plaats, waar hij ook begraven ligt.’

Ik ken Boudewijn Steur alleen via zijn tweets en ik wil hem dan ook niets toedichten, maar toen ik deze tweet las, kreeg ik het gevoel dat hij de kerstening van ons land als iets positiefs ziet en dat het dan ook goed is om Willibrord de eer te geven die hem toekomt. Deze opvatting zou niet vreemd zijn, ook ik heb op mijn protestantse lagere en middelbare school nooit in negatieve zin horen praten over Willibrord en Bonifatius. Dat zijn katholiek waren was van ondergeschikt belang, want het kwam in de 16e eeuw toch maar helemaal goed met het christendom in ons land.

In schoolboeken ben ik nooit ook maar één kritische opmerking tegen gekomen over het gewelddadige gedrag van de christenen die ons toch maar mooi van het heidendom hebben bevrijd. De heiden waren ongelovigen, geen mensen die het recht hadden om te geloven in hun eigen goden.

Bonifatius 1

Het is dan ook niet verwonderlijk dat leerlingen uit de bovenbouw van het havo en vwo niets terecht brachten van de volgende opgaven uit het pilotexamen 2007 (tweede tijdvak).

Bron

Bonifatius (ca 675-754) aartsbisschop van Mainz, trekt in 754 naar Friesland om de Friezen te bekeren tot het christendom. Hij spreekt met een groep eerder bekeerde Friezen af aan de oever van het riviertje de Boorne in de buurt van Dokkum Toen de vastgestelde dag echter aanbrak, kwamen er in plaats van vrienden vijanden terug en nieuwe beulsknechten in plaats van nieuwe gelovigen. Zodra hij het aanstormen van de tierende massa merkt, verzamelt de man Gods (Bonifatius) meteen zijn geestelijken om zich heen, neemt de relikwieën (overblijfselen) van de heiligen, stapt uit zijn tent en verbiedt de wapenknechten ogenblikkelijk verder te vechten, met de woorden: ”Hou op mannen, want de Heilige Schrift leert ons niet kwaad met kwaad te vergelden, maar kwaad met goed (...)”. Terwijl hij met dergelijke woorden zijn vrienden aanspoorde tot de martelaarskroon, stortte de hele woedende menigte heidenen zich met zwaarden en volle wapenrusting over hen heen en hakte hun lichamen neer in heilbrengende moord.

Gebruik de bron

Opdracht 1 (havo-examen, tweede tijdvak, vraag 6)

Deze bron geeft een eenzijdige weergave van de gebeurtenissen in 754, omdat beide groepen in de bron partijdig worden beschreven.

4p Toon dit voor elk van beide groepen met een voorbeeld uit de bron aan en geef een verklaring voor de partijdigheid van de schrijver van de bron.

Opdracht 2 (havo-examen, tweede tijdvak, vraag 7)

Bij zijn pogingen om de Friezen te bekeren tot het christendom liet Bonifatius heilige bomen omhakken. Daarop stond bij de Friezen de doodstraf.

2p Beredeneer met dit gegeven dat de gebeurtenis uit de bron anders geïnterpreteerd kan worden dan de schrijver doet.

Zie volgende bericht voor een toelichting.

Bonifatius 3

Een belangrijk aspect, misschien zelfs wel het belangrijkste, van het vak geschiedenis is dat het bij geschiedenis gaat om een interpretatie van het verleden, niet om een feitelijke weergave van wat er is gebeurd. 'Het verleden' bestaat niet. Dat betekent niet dat alles wat je over het verleden zegt slechts een mening is, maar wel dat je op basis van dezelfde bronnen tot heel verschillende interpretaties kunt komen, die allemaal hout kunnen snijden, mits ze degelijk zijn onderbouwd.

Uit allerlei onderzoek blijkt dat leerlingen hier grote moeite mee hebben. In het (toen nog pilot) examen havo van 2007 werd een aantal vragen gesteld die betrekking hadden op perspectief en interpretatie. Helaas zijn er van deze vragen geen p-waardes bekend omdat het om vragen uit het tweede tijdvak gaat. Maar uit een onderzoek onder een paar honderd leerlingen in Enschede bleek dat leerlingen grote problemen hadden met deze vraag. De meest voor de hand liggende verklaring is dat deze leerlingen geen ervaring hadden met geschiedenis als een interpretatief vak, noch met het bekijken van een zaak vanuit verschillende perspectieven.

Bonifatius 4

Ik begon dit onderzoekje vanuit de vraag of het taalgebruik van invloed was om de prestatie van leerlingen. Daarvoor gaf ik twee, min of meer vergelijkbare klassen, dezelfde opdracht. De ene klas kreeg de oorspronkelijke opdracht, de andere de aangepaste. Hierin had ik zowel de tekst van de vraag als van de bron herschreven, zodanig dat ik de woorden, die in mijn ogen, mogelijk voor problemen konden zorgen had vervangen. Ook had ik de vragen anders geformuleerd, uiteraard zonder de portee van de vraag geweld aan te doen. Of het taalgebruik van invloed was. Ik heb geen idee, want geen enkele leerling slaagde erin deze opdrachten goed te maken. Navraag bij de leerlingen maakte

duidelijk dat nogal wat leerlingen moeite hadden met het woord partijdig en dat de betekenis van interpretatie (opdracht 2) hen onbekend was.

Of je het de leerlingen mag/moet aanrekenen? De godsdienst van de Friezen wordt over het algemeen bestempeld als heidens, een woord met een duidelijk peioratieve betekenis. De Friezen moesten een inferieure godsdienst afstoten en zich bekeren tot het enig ware geloof. Als leerlingen wordt gevraagd de moord eens te bekijken vanuit het perspectief van de Friezen dan zal duidelijk worden dat het letterlijk een heel ander verhaal wordt. Je kunt, desgewenst, het perspectief nog breder maken door te stellen dat geschiedenis in zeer veel gevallen het verhaal van de (over) winnaar is.

Zie ook *Historisch denken en redeneren in examenvragen*:

<https://histoforum.net/2022/Historisch%20denken%20en%20redeneren%20en%20examenvragen.pdf>